

En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan

*- för ökad effektivitet, likvärdighet och
konkurrenskraft*

SOU 2025:64

Landsbygdsminister Peter Kullgren
Särskild utredare Magnus Oscarsson

Syfte

Stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan och skapa en mer effektiv kontrollstruktur som säkerställer likvärdiga konkurrensvillkor och förenklar för företag.

Uppdraget

- Lämna förslag om organisation och finansiering för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan inom områdena:
 - livsmedel
 - foder
 - animaliska biprodukter (ABP)
 - djurskydd i samband med slakt.
- Lämna förslag om råd och stöd, myndigheters samverkan samt mikroföretag med diversifierad verksamhet.

Varför offentlig kontroll?

- Säkra livsmedel
- Säkert foder
- Konsumenter ska inte vilseledas

Utmaningar med kontrollorganisationen

- Sårbarhet
- Likvärdighet
- Hantera omvärldsförändringar

Organisationen är komplex och sårbar

	Livsmedel	Foder	ABP	Djurskydd vid slakt
Operativ kontrollmyndighet	Kommunerna (247) Länsstyrelsen (21) Livsmedelsverket	Länsstyrelsen (21) Jordbruksverket	Kommunerna (247) Länsstyrelsen (21) Livsmedelsverket Jordbruksverket	Länsstyrelsen (21) Livsmedelsverket (på slakterier)
Central behörig myndighet	Livsmedelsverket	Jordbruksverket	Jordbruksverket	Jordbruksverket

- Totalt 270 självständiga kontrollmyndigheter.
- 180 kommunala kontrollmyndigheter har under 3 årsarbetskrafter för livsmedelskontroll och 61 har under 1 årsarbetskraft för livsmedelskontroll (2023).

Kontrollen är inte likvärdig över landet

- Tillämpning av lagstiftningen och kontrollavgifter varierar.
- Beslut om samma livsmedel meddelas av olika myndigheter och hanteras i olika överinstanser trots att besluten berör samma företag.
- Flera rapporter och utredningar har under lång tid konstaterat att kontrollen inte är likvärdig.

En ny omvärld ställer nya krav

Nuvarande kontrollstruktur har sin grund i 1951 års livsmedelsstadga.

- Global handel
- EU-medlemskap
- Tillverkning och bearbetning sker på fler platser
- E-handel och nya affärsmodeller
- Radikal teknikutveckling och nya innovativa livsmedel
- Beredskap och krav på robusthet
- Ändrat globalt politiskt-ekonomiskt läge

Hur gör våra grannländer?

- Finland – Lagkrav om samverkan mellan kommuner.
- Danmark och Norge – En statlig kontrollmyndighet ansvarar för livsmedel, foder, ABP och djurskydd i respektive land.

Förslag – en centralisering av kontrollen

	Livsmedel	Foder	ABP	Djurskydd vid slakt
Operativ kontrollmyndighet	Livsmedelsverket	Jordbruksverket <i>Möjlighet till överlåtelse till Livsmedelsverket</i>	Jordbruksverket <i>Möjlighet till överlåtelse till Livsmedelsverket</i>	Länsstyrelserna genom officiella veterinärer Livsmedelsverket
Central behörig myndighet	Livsmedelsverket	Jordbruksverket	Jordbruksverket	Jordbruksverket

- Livsmedelsverket och Jordbruksverket ska finnas i vart fall i varje län.
- Nya regler om samordning, samverkan och dialog.

Minskade avgifter för stärkt konkurrenskraft

- Avgift för ABP-kontroll i primärproduktionen tas bort.
- Väsentligt reducerade kontrollavgifter och godkännandeavgifter för animalieanläggningar med liten produktion.
- Avgifter för kontrollprogram tas bort.
- Minskade avgifter för exportgodkännande.

Ytterligare satsningar på små företag

- Förslag om gratis behovsanpassad starthjälp och råd och stöd till alla mikroföretag.
- Livsmedelsverket behöver säkerställa kompetens om små företags särskilda villkor.
- Finansiering till Eldrimner för framtagande och upprätthållande av branschriktlinjer för småskalig livsmedelsproduktion.

Djurägarens ställning måste stärkas

- Att djurägaren inte rättsligt kan påverka de beslut som rör djuren medför en begränsning som påverkar djurägarens ekonomiska situation på ett negativt sätt.
- Regeringen bör uppdra åt Livsmedelsverket att redovisa förslag på åtgärder som stärker djurägarens ställning.

Förenklingsarbetet måste fortsätta

- Fördjupad samverkan för att uppnå helhetsperspektiv.
- Regeringen behöver bevaka företagens kostnader för offentlig kontroll.
- En digital väg in för att förenkla för företagen.
- Lantbrukets regelbörda behöver ses över och minskas.

Konsekvenser

- Effektiv och likvärdig offentlig kontroll i hela landet samt förenklingar för företagen.
- Livsmedelsverkets styrning behöver ses över.
- Avgiftslättnader bidrar till att stärka konkurrenskraften för många företag och minskar hinder för tillväxt och export.
- Effekt på statens budget: totalt cirka **113 milj. kr år 2027** och cirka **133 milj. kr fr.o.m. år 2028**.

En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan

*- för ökad effektivitet, likvärdighet och
konkurrenskraft*

SOU 2025:64

Landsbygdsminister Peter Kullgren
Särskild utredare Magnus Oscarsson